

PIKKUPORVARILLINEN SOSIALISMI JA PROLETAARINEN SOSIALISMI ¹¹⁵

Euroopassa on sosialismin erilaisten oppien joukossa nykyään saanut täydellisen herruuden marxilaisuus, ja taistelua sosialistisen järjestelmän toteuttamisen puolesta käydään miltei yksinomaan sosialidemokraattisten puolueiden johtaman työväenluokan taisteluna. Mutta tämä marxilaiseen oppiin perustuvan proletaarisen sosialismin täysi herruus ei ole vakiintunut yhtäkkiä, vaan vasta pitkän taistelun jälkeen kaikenlaisia takapajuisia oppeja, pikkuporvarillista sosialismia, anarkismia y.m.s. vastaan. Siinä noin kolmisenkymmentä vuotta sitten marxilaisuus ei ollut vielä herruusasemassa edes Saksassakaan, missä oikeastaan olivat vallitsevina pikkuporvarillisen sosialismin ja proletaarisen sosialismin väliltä olevat siirtymisluontoiset, keskenään sekaantuneet, eklektiset katsantokannat. Romaanilaisissa maissa, Ranskassa, Espanjassa ja Belgiassa, olivat edistyneiden työläisten keskuuteen eniten levinneitä oppeja proudhonismi, blanquilaiisuus ja anarkismi, jotka selvästi ilmaisivat pikkuporvarin eikä proletaarin katsantokantaa.

Mikä syy sitten aiheutti sen, että marxilaisuus sai tuon nopean ja täydellisen voiton nimenomaan viimeisten vuosikymmenien kuluessa? Koko nykyaikaisten yhteiskuntien kehitys niin taloudellisessa kuin poliittisessäkin suhteessa, koko vallankumouksellisen liikkeen ja sorrettujen luokkien taistelun kokemus varmensi yhä enemmän marxilaisten katsantokantojen oikeellisuutta. Pikkuporvariston rappeutuminen toi kiertämättä mukanaan ennemmin tai myöhemmin kaikenlaisten pikkuporvarillisten ennakkoluulojen kuoleutumisen, ja kapitalismin kasvu sekä luokkien välisen taistelun kärjistyminen kapitalistisen yhteiskunnan sisällä olivat

parasta agitaatiota proletaarisen sosialismin aatteiden puolesta.

Venäjän takapajuisuus on luonnollisesti selityksenä sille, että sosialismin erilaiset takapajuiset opit ovat hyvin piintyneitä maassamme. Venäjän vallankumouksellisen ajattelun historia kokonaisuudessaan viimeksi kuluneen neljännesvuosisadan aikana on marxilaisuuden ja pikkuporvarillisen narodnikkilaisen sosialismin välisen taistelun historiaa. Ja kun Venäjän työväenliikkeen nopea kasvu ja hämmästyttävät saavutukset ovat jo saaneet aikaan marxilaisuuden voiton Venäjälläkin, niin toisaalta epäilemättä vallankumouksellisen talonpoikaisliikkeen kehitys — varsinkin Vähä-Venäjällä vuonna 1902 tapahtuneiden kuuluisien talonpoikaiskapinain jälkeen — on aiheuttanut vanhuuttaan raihnaan narodnikkilaisuuden tiettyä elpymistä. Vanhain aikainen narodnikkilaisuus, jota on uusittu eurooppalaisella muotioppoportunismilla (revisionismi, bernsteiniläisyys, Marxin arvostelu), muodostaa niin sanottujen socialistivallankumouksellisten koko originellin aatepakaasin. Sen vuoksi on talonpoikaiskysymyksellä keskeinen sija marxilaisten väittelyissä niin tyypillisten narodnikkien kuin myös socialistivallankumouksellisten kanssa.

Narodnikkilaisuus oli tietyssä määrin eheä ja johdonmukainen oppi. Kiellettiin kapitalismin herruus Venäjällä; kiellettiin tehdastyöläisten osuus koko proletariaatin etummaisina taistelijoina; kiellettiin poliittisen vallankumouksen ja porvarillisen poliittisen vapauden merkitys; propagoitiin suorastaan socialistista kumousta, jonka lähtökohtana on talonpoikaisyhteisö pienmaatalouksineen. Tästä eheästä opista on nyt jäljellä ainoastaan riekaleet, mutta voidaksemme tietoisesti päästä selvyYTEEN nykyisistä väittelyistä ja ehkäistäksemme näiden väittelyjen muuttumisen riidaksi, on aina pidettävä mielessämme niiden erehdysten yleiset ja alkujuurena olevat narodnikkilaiset *perustat*, joita meikäläiset socialistivallankumoukselliset tekevät.

Tulevaisuuden ihmisenä Venäjällä on talonpoika, ajattelivat narodnikit, ja tämä katsantokanta juontui kiertämättä uskosta kyläyhteisön socialistisuuteen ja epäuskosta kapitalismin tulevaisuuteen. Tulevaisuuden ihmisenä Venäjällä on työläinen, ajattelivat marxilaiset, ja Venäjän kapitalismin kehitys niin maanviljelyksessä kuin myös teollisuudessa varmentaa yhä enemmän heidän katsantokantaansa.

Työväenliike Venäjällä on nyt itse pakoittanut tunnustamaan itsensä, talonpoikaisliikkeen suhteen sen sijaan koko kuilu narodnikkilaisuuden ja marxilaisuuden välillä ilmenee nyt tämän liikkeen erilaisena *ymmärtämisenä*. Narodnikin mielestä talonpoikaisliike juuri kumoaakin marxilaisuuden; se on nimenomaan liikettä välittömästi sosialistisen kumouksen hyväksi; se nimenomaan ei tunnusta mitään porvarillista poliittista vapautta; se on lähtöisin nimenomaan pien-taloudesta eikä suurtaloudesta. Sanalla sanoen narodnikin mielestä talonpoikaisliike onkin oikeaa, todella sosialistista ja välittömästi sosialistista liikettä. Narodnikkilainen usko talonpoikaisyhteisöön ja narodnikkilainen anarkismi selittää täydellisesti tällaisten johtopäätösten kiertämättömyyden.

Marxilaisen mielestä talonpoikaisliike on nimenomaan demokraattista, muttei sosialistista liikettä. Se on Venäjälläkin, kuten oli muissakin maissa, demokraattisen vallankumouksen, yhteiskunnallis-taloudelliselta sisällöltään porvarillisen vallankumouksen, välttämätön seuralainen. Se ei ole missään määrin suunnattu porvarillisen järjestelmän perustoja vastaan, tavarataloutta vastaan, pääomaa vastaan. Päinvastoin, se on suunnattu maaseudun vanhoja, maaorjuudellisia, esikapitalistisia suhteita vastaan ja tilanherramaanomistusta, tuota maaorjuuden kaikkien jätteidensä tärkeintä tukipylvästä, vastaan. Kyseisen talonpoikaisliikkeen täydellinen voitto ei sen vuoksi hävitä kapitalismia, vaan päinvastoin luo entistä laajemman pohjan sen kehitykselle, jouduttaa ja kärjistää puhtaasti kapitalistista kehitystä. Talonpoikaiskapinan täydellinen voitto voi vain luoda tukipylvään demokraattiselle porvarilliselle tasavallalle, jossa ensi kerran kaikessa puhtaudessaan kehittyikin laajassa mitassa proletariaatin taistelu porvaristoa vastaan.

Tässä siis on kaksi vastakkaista katsantokantaa, jotka jokaisen, joka haluaa päästä selvytyteen sosialistivallankumouksellisten ja sosialidemokraattien välisestä periaatteellisesta kuilusta, on selvästi ymmärrettävä. Toisen katsantokannan mukaan talonpoikaisliike on sosialistista, toisen — demokraattis-porvarillista liikettä. Tästä voidaan nähdä, kuinka tompelimaisia ovat sosialistivallankumoukselliset me, kun he sadannen kerran toistavat (vertaa esim. „Revoljutsionnaja Rossijan” 75. numeroa), että muka ortodoksiset marxilaiset ovat joskus „ignoroineet” (eivät ole halunneet ottaa huomioon) talonpoikaiskysymystä. Tällaista

täyttä tomppelimaisuutta vastaan voidaan taistella ainoastaan yhdellä tavalla: kertaamalla aapista, selittämällä vanhoja, johdonmukaisen narodnikkilaisia katsantokantoja, viittaamalla sadannen ja tuhannennen kerran siihen, että todellinen eroavaisuus ei ole siinä, halutaanko vai eikö haluta ottaa huomioon talonpoikaiskysymystä, ei ole siinä, tunnustetaanko vai sivuutetaanko se, vaan siinä, että annetaan *erilainen arvio* nykyisestä talonpoikaisliikkeestä ja nykyajan talonpoikaiskysymyksestä Venäjällä. Ken puhuu siitä, että marxilaiset „ignoreivat” talonpoikaiskysymystä Venäjällä, hän on ensinnäkin täysi tomppeli, sillä venäläisten marxilaisten kaikki tärkeimmät teokset, Plehanovin „Erimielisyyksistämme” (ilmestynyt yli kaksikymmentä vuotta sitten) alkaen, on pääasiassa omistettu juuri Venäjän talonpoikaiskysymystä koskevien narodnikkilaisten katsantokantojen virheellisyyden selittämiseksi. Toiseksi, ken puhuu siitä, että marxilaiset „ignoreivat” talonpoikaiskysymystä, hän osoittaa siten pyrkivänsä luikertelemaan syrjään todella periaatteellisen erimielisyyden täydellisestä arvioinnista: onko nykyinen talonpoikaisliike demokraattisporvarillista vai eikö ole? onko se objektiivisen merkityksensä puolesta suunnattu maaorjuuden jätteitä vastaan vai eikö ole?

Sosialistivallankumoukselliset eivät ole milloinkaan antaneet eivätkä voikaan milloinkaan antaa selvää ja täsmällistä vastausta tähän kysymykseen, sillä Venäjän talonpoikaiskysymyksen suhteen he ovat auttamattomasti sotkeutuneet vanhan narodnikkilaisen ja nykyisen marxilaisen näkökannan välille. Juuri siksi marxilaiset sanovatkin sosialistivallankumouksellisia pikkuporvariston katsantokannalla oleviksi (pikkuporvariston ideologeiksi), koska nämä eivät voi selviytyä pikkuporvarillisista illuusioista ja narodnikkilaisuuden fantasioista talonpoikaisliikettä arvioidessaan.

Sen vuoksi meidän täytyy taas kerrata: aa-koo, ak, sano ak. Mihin nykyajan talonpoikaisliike Venäjällä pyrkii? Maata ja vapautta kohti.— Mikä merkitys on oleva tämän liikkeen täydellisellä voitolla? Saavutettuaan vapauden se poistaa tilanherrain ja virkamiesten herruuden valtion hallinnassa. Saatuaan maata se luovuttaa tilanherramaat talonpojille.— Poistaako mitä täydellisin vapaus ja mitä täydellisin tilanherrojen pakkoluovutus (maan poisottaminen tilanherroilta) tavaratalouden? Ei, ei poista.— Poistaako

mitä täydellisin vapaus ja mitä täydellisin tilanherrojen pakkoluovutus talonpoikaisen yksilöllisen taloudenhoidon yhteisömaalla tai „sosialisoidulla” maalla? Ei, ei poista.— Poistaako mitä täydellisin vapaus ja mitä täydellisin tilanherrojen pakkoluovutus syvän kuilun rikkaan, monta hevosta sekä monta lehmää omistavan talonpojan ja batrakin, päiväläisen väliltä, s.o. talonpoikaisporvariston ja maalaisproletariaatin väliltä? Ei, ei poista. Päinvastoin, mitä täydellisemmin ylimmän *säädyn* (tilanherrasäädyn) nujertaminen ja hävittäminen tapahtuu, sitä syvemmäksi tulee *luokkaero* porvariston ja proletariaatin välillä.— Mikä merkitys tulee olemaan talonpoikaiskapinan täydellisellä voitolla sen objektiivisen merkityksen kannalta? Tämä voitto hävittää loppuun saakka kaikki maaorjuuden jätteet, mutta ei laisinkaan hävitä porvarillista taloudenhoitoa, ei hävitä kapitalismia, ei hävitä yhteiskunnan jakaantumista luokkiin, rikkaisiin ja köyhiin, porvaristoon ja proletariaattiin.— Minkä vuoksi nykyinen talonpoikaisliike on demokraattis-porvarillista liikettä? Sen vuoksi, että hävittäessään virkamiesten ja tilanherrojen vallan se luo demokraattisen yhteiskuntajärjestelmän muuttamatta tämän demokraattisen yhteiskunnan porvarillista perustaa, hävittämättä pääoman herruutta.— Miten tietoisien työläisten, sosialistien, pitää suhtautua nykyiseen talonpoikaisliikkeeseen? Hänen pitää tukea tätä liikettä, auttaa talonpoikia mitä tarmokkaimmin, auttaa heitä loppuun saakka suistamaan alas täydellisesti sekä virkamiesten valta että tilanherrojen valta. Mutta samaan aikaan hänen pitää selittää talonpojille, että virkamiesten ja tilanherrojen vallan alassuistaminen ei vielä riitä. Kun tämä valta syöstään alas, on samalla valmistauduttava hävittämään pääoman valta, porvariston valta, ja siinä mielessä on viipymättä julistettava täysin sosialistista, s.o. marxilaista, oppia ja liitettävä yhteen, koottava, järjestettävä maalaisproletaareja taisteluun talonpoikaisporvaristoa vastaan ja Venäjän koko porvaristoa vastaan.— Voiko tietoinen työläinen unohtaa demokraattisen taistelun sosialistisen taistelun vuoksi tai unohtaa sosialistisen taistelun demokraattisen taistelun vuoksi? Ei, tietoinen työläinen nimittää itseään sosialidemokraatiksi juuri sen vuoksi, että hän on ymmärtänyt kummankin taistelun välisen suhteen. Hän tietää, että sosialismiin ei ole olemassa muuta tietä kuin tie

demokratismien kautta, poliittisen vapauden kautta. Sen vuoksi hän pyrkii toteuttamaan täydellisesti ja johdonmukaisesti demokratismia, saavuttaakseen lopullisen päämäärän, sosialismin.—Minkä takia demokraattisen taistelun ja sosialistisen taistelun ehdot eivät ole samat? Sen takia, että kummassakin taistelussa työläisillä tulee ehdottomasti olemaan eri liittolaiset. Demokraattista taistelua työläiset käyvät yhdessä porvariston, etenkin pikkuporvariston, osan kanssa. Sosialistista taistelua työläiset käyvät koko porvaristoa vastaan. Taistelua virkamiestä ja tilanherraa vastaan voidaan ja pitää käydä yhdessä kaikkien talonpoikien kanssa, vieläpä vauraiden ja keskitalonpoikainkin kanssa. Mutta taistelua porvaristoa ja siis myöskin vauraita talonpoikia vastaan voidaan käydä taatusti ainoastaan yhdessä maalaisproletariaatin kanssa.

Kun muistamme kaikki nämä marxilaisuuden aapistotutudet, joiden käsittelyä sosialistivallankumoukselliset pitävät aina parempana vältellä, niin meidän on jo helppo arvioida heidän seuraavat „uusimmat” vastaväitteensä marxilaisuutta vastaan.

„Minkä takia”, huudahtaa „Revoljutionnaja Rossija” (№ 75), „piti ensin kannattaa yleensä talonpoikaa tilanherraa vastaan ja sitten (s.o. samaan aikaan) kannattaa proletariaattia talonpoikaa vastaan yleensä sen sijaan, että olisi heti kannatettu proletariaattia tilanherraa vastaan, ja mitä tekemistä siinä on marxilaisuudella, sen yksin allah tietää”.

Tämä katsantokanta kuuluu alkukantaisimmalle, lapsellisen naiiville anarkismille. Ihmiskunta on jo aikoja sitten, monia vuosisatoja, jopa monia vuosituhansiakin haaveillut yleensä kaiken riiston hävittämisestä „heti”. Mutta nämä haaveet pysyivät haaveina niin kauan kuin miljoonat riistetyt eivät alkaneet liittyä yhteen koko maailmassa käydäkseen vakaumuksellista, sitkeää ja kaikinpuolista taistelua kapitalistisen yhteiskunnan muuttamiseksi tämän yhteiskunnan oman kehityksen suuntaan. Sosialistiset haaveet muuttuivat miljoonien ihmisten sosialistiseksi taisteluksi vasta sitten, kun Marxin tieteellinen sosialismi satoi uudistuspyrkimykset yhteen määrätyn luokan taistelun kanssa. Luokkataistelun ulkopuolella sosialismi on tyhjänpäiväinen fraasi tahi naiivi haave. Ja meillä Venäjällä on edessämme kahden erilaisen sosiaalisen voiman kaksi erilaista taistelua.

Proletariaatti taistelee porvaristoa vastaan kaikkialla, missä on tuotannon kapitalistisia suhteita (ja niitä on jopa — sosialistivallankumouksellistemme tiedoksi — talonpoikaisyhteisönkin sisällä, s.o. tuolla heidän käsityksensä mukaan eniten „socialisoidulla” maalla). Talonpoikaisto, tämä pienviljelijäin, pikkuporvarien kerros, taistelee kaikkia maaorjuuden jätteitä vastaan, virkamiehiä ja tilanherroja vastaan. Näitä kahta erilaista, eriluontoista sosiaalista sotaa näkemättä saattavat olla vain sellaiset ihmiset, jotka eivät laisinkaan tunne poliittista taloustiedettä eivätkä koko maailman vallankumoushistoriaa. Kun suljetaan silmät näiden sotien eriäväisyydeltä käyttämällä sanaa „heti”, niin se merkitsee samaa kuin piiloittaa pää siiven alle ja kieltäytyä yleensä analysoimasta todellisuutta.

Kadotettuaan entisen narodnikkilaisuuden katsantokantojen eheyden sosialistivallankumoukselliset ovat unohtaneet paljon jopa itse narodnikkienkin opista. „Auttaessaan talonpoikaistoa pakkoluovuttamaan tilanherrat”, kirjoittaa „Revoljutsionnaja Rossija” samassa kohdassa, „hra Lenin tahtomattaan myötävaikuttaa pikkuporvarillisen talouden pystyttämiseen jo enemmän tai vähemmän kehittyneiden kapitalistisen maanviljelystalouden muotojen raunioille. Eikö tämä sitten ole askel taaksepäin ortodoksisen marxilaisuuden katsantokannalta?”

Hävetkää, herrat! Tehän olette unohtaneet oman hra V. V:nne! Vilkaiskaa hänen „Kapitalismin kohtaloihin”, hra Nikolai —onin¹¹⁶ „Katsauksiin” ja muihin viisautenne lähteisiin. Silloin te muistatte, että Venäjän tilanherrataloudella on sekä kapitalistisia että maaorjuudellisia piirteitä. Te saatte silloin tietää, että on olemassa talouden työllämaksujärjestelmä, tuo veropäivätyötalouden suoranainen peru. Jos te lisäksi vielä vilkaisette sellaiseen ortodoksisesti marxilaiseen kirjaan kuin Marxin „Pääoman” kolmanteen osaan, niin sieltä saatte tietää, että veropäivätyötalouden kehitys ja sen muuttuminen kapitalistiseksi taloudeksi ei ole missään tapahtunut eikä ole voinutkaan tapahtua muuten kuin pikkuporvarillisen talonpoikaistalouden välityksellä. Te käytätte marxilaisuuden höyhentämiseen aivan liian yksinkertaista, kovin kauan sitten paljastettua keinoa: te panette marxilaisuuden kontolle karrikointiin saakka yksinkertaistetun käsityksen suuren veropäivätyötalouden suoranaisestä muuttamisesta kapitalistiseksi suurtaloudeksi! Te järkelette

näin: tilanherrojen sadot ovat runsaampia kuin talonpoikien sadot, siis tilanherrojen pakkoluovutus on askel taaksepäin. Tämä järkeily on neljättä luokkaa käyvän kymnaasilaisen arvoinen. Ajatelkaapa, herrat, eikö se ollut „askel taaksepäin”, kun huonosatoiset talonpoikain maat erotettiin runsassatoisista tilanherrain maista maaorjuuden luhistuessa?

Venäjän nykyisellä tilanherrataloudella on sekä kapitalistisia että maaorjuudellisia piirteitä. Talonpoikain nykyinen taistelu tilanherroja vastaan on objektiiviselta merkitykseltään taistelua maaorjuuden jätteitä vastaan. Mutta kun yritetään ottaa laskuihin kaikki erilliset tapaukset ja punnita jokainen erillinen tapaus, määritellä apteekkarin vaa'an tarkkuudella, missä nimenomaan päättyy maaorjuus ja alkaa puhdas kapitalismi, niin se merkitsee, että oma pedanttisuus pannaan marxilaisten kontolle. Me emme voi laskea, miten suuri osa pikkukauppiaalta ostettujen ruokatarvikkeiden hinnassa on työperäistä arvoa ja miten suuri osa puijausta j.n.e. Merkitseekö tämä sitä, herrat, että teoria työperäisestä arvosta on heitettävä pois?

Nykyisellä tilanherrataloudella on sekä kapitalistisia että maaorjuudellisia piirteitä. Vain pedantit voivat tehdä tästä sellaisen johtopäätöksen, että velvollisuuksiimme kuuluu punnita, laskea ja luetteloita jokainen pieni piirre jokaisessa erillisessä tapauksessa tämän piirteen jommankumman sosiaalisen luonteen kannalta. Vain utopistit voivat tehdä tästä sellaisen johtopäätöksen, että meidän „ei ole syytä” tehdä eroa kahden erilaisen sosiaalisen sodan välillä. Todellisuudessa tästä juontuu se ja vain se johtopäätös, että meidän pitää sekä ohjelmassamme että taktiikassamme yhdistää kapitalismia vastaan käytävä puhtaasti proletaarinen taistelu maaorjuutta vastaan käytävään yleisdemokraattiseen (ja yleistalonpoikaiseen) taisteluun.

Mitä voimakkaammin ovat kehittyneet kapitalistiset piirteet nykyisessä tilanherrain puolittain maaorjuudellisessa taloudessa, sitä välttämättömämpää on nyt viipymättä järjestää maalaisproletariaatti itsenäisesti, sillä sitä nopeammin nousee näyttämölle kaikenlaisen konfiskoinnin yhteydessä puhtaasti kapitalistinen tai puhtaasti proletaarinen antagonismi. Mitä voimakkaampia kapitalistiset piirteet tilanherrataloudessa ovat, sitä nopeammin demokraattinen konfiskointi sysää tosi taisteluun sosialismin puolesta,— ja

siis sitä vaarallisempi on se demokraattisen kumouksen ulkokultainen idealisointi, jota „sosialisointi” sanan avulla harjoitetaan. Tällainen on se johtopäätös, joka juontuu kapitalismin ja maaorjuuden sekottamisesta tilanherrataloudessa.

Näin siis puhtaasti proletaarinen taistelu on yhdistettävä yleistalonpoikaiseen taisteluun, mutta niitä ei saa sekottaa toisiinsa. Yleisdemokraattista ja yleistalonpoikaista taistelua on kannatettava, mutta ei kuitenkaan ole sulauduttava yhteen tämän taistelun kanssa, joka ei ole luokkataistelua, ei kuitenkaan ole ihannoitava sitä käyttämällä sellaisia ulkokultaisia sanoja kuin sosialisointi, ei kuitenkaan ole hetkeksikään unohdettava ei kaupunkilais- *eikä maalais-*proletariaatin järjestämistä aivan itsenäiseksi sosialidemokratian luokkapuolueeksi. Kannattaessaan loppuun saakka mitä päättäväisintä demokratismaa tämä puolue ei anna vieroittaa itseään vallankumoukselliselta tieltä niiden taantumuksellisten haaveiden ja kokeiden avulla, joilla yritetään luoda „tasasuhtaisuutta” tavaratalouden vallitessa. Talonpoikain taistelu tilanherroja vastaan on nyt vallankumouksellista, tilanherrain maiden konfiskointi tässä taloudellisen ja poliittisen kehityksen vaiheessa on joka suhteessa vallankumouksellista, ja me kannatamme tätä vallankumouksellis-demokraattista toimenpidettä. Mutta kun tätä toimenpidettä nimitetään „sosialisoimiseksi”, kun petetään itseään ja kansaa „tasasuhtaisen” maankäytön mahdollisuudella tavaratalouden vallitessa, niin se on jo taantumuksellista pikkuporvarillista utopiaa, jonka me jätämme sosialistitaantumuksellisille.

„Proletari” № 24,
marraskuun 7 (lokakuun 25) pnä 1905

Julkaistaan „Proletari” lehdessä
tekstiin mukaan